

Історія ляльки-мотанки

Лялька-мотанка – українська народна лялька, символ жіночої мудрості, родинний оберіг.

Здавен у кожній родині лялька-мотанка виконувала роль оберегу, була символом мудрості, берегинею роду, символом матері-прародительниці та зв'язку між поколіннями, одна із найдревніших іграшок і сакральних (священних) істот нашого народу, якій тисячі й тисячі років. Скільки існує людство, стільки років цій іграшці, яка повинна була дитину заспокоїти, нагодувати і зберегти. Бо мати, залишаючи дитя, замотувала фрукти чи хліб у шматочок тканини, прив'язувала паличку і давала, як іграшку, тому в основі ляльки — хрест. Ляльку-мотанку передавала мати дочці, коли віддавала до іншого роду, а дочка, у свою чергу, своїй дитині. Це ніби ниточка, яка зв'язувала увесь рід.

Наші пращури вірили, що лялька є посередником між живими та тими, хто ще народиться. Тому на заміжжя дівчини разом із рушниками і сорочками в скриню до приданого клали ляльки. Робили їх дуже ретельно: одягали в українське народне вбрання як наречену, плели вінок на голову і обов'язково «додавали» нареченого — мусила бути пара. Відразу після одруження тими ляльками бавилися — вважалося, що так швидше народяться діти.

Хворій дитині давали пограти з лялькою. Після чого її знищували. У народі вірили, що вона вбере в себе її недугу. Коли дитина виростала, її місце в колисці займала лялька. Вона охороняла це місце від нечистої сили до народження наступної дитини. При народженні дитини українці виготовляли ляльку-немовляти. Лялька виконана у вигляді немовляти в пелюшках. Її укладали в ліжечко поряд з дитиною для охорони її сну та здоров'я.

На території України найдавніші прототипи іграшок виявлені на пізньопалеолітичній стоянці в с. Мезин (тепер Коропського району Чернігівської області). Це були виготовлені з мамонтового бивня фігурки пташок і вовка (собаки), що мали тотемне значення. У Давній Греції діти, які досягали певного віку, жертвували свої іграшки богам. Напередодні свого весілля дівчата приносили іграшки до храму і брали участь у церемонії ініціації. Стародавні іграшки виготовлялися переважно з матеріалів, що зустрічалися в природі, таких як камінь, дерево, трава. Однак є знахідки ляльок, зроблених з тканини.

Мотанка є втіленням добра і лагідності, посередником між бабусею та онукою, старшим та молодшим поколінням. Тому в ній, зробленій на швидкоруч, щоб заспокоїти, зайняти дитину, чи виготовленій старанно, як подарунок на свято, закладений родовий, етнічний фактор любові і сподівань, віри в добро та захист від злих сил. На початку 20ст. лялька була в центрі обряду. Узимку та навесні ляльки спалювалися ("колодій", "масляниця"), влітку - закопувалися в землю ("зозуля"), топилися у воді або спалювалися ("Купайло", "Марена"). Ляльки робилися до весілля, під час хвороби

дитини (вважалося, що хвороба з дитини повинна перейти в ляльку), у разі жіночого безпліддя, посухи, для різних чаклунських маніпуляцій і т.д. Вважають, що лялька є посередником між живими й тими, кого на цьому світі вже чи ще немає. Українська Лялька-мотанка розвиває духовний світ і пробуджує відчуття рідного коріння. Вона завжди була пов'язана з сімейними традиціями, працею і діяльністю дорослих, оточена дитячою турботою і увагою.

В Україні, ще на початку 20 століття дівчата, готуючи скриню з весільним посагом, разом з рушниками та сорочками, клали туди своїх ляльок. Кожна дівчина робила мотану ляльку, яку забирала із собою в нову сім'ю.

Для створення ляльки-мотанки наші пращури використовували підручний матеріал. Все, що траплялося в домі з текстилю і було не потрібне йшло в діло: шматки старої сорочки, постелі, старий одяг, який залишився з діда-прадіда, стрічки, намисто, або ж сухі квіти, ягоди, тощо. Рекомендую усім новачкам поритися у шафі, і вибрати речі, які викинути шкода, а носити не будеш. Гарно підходять дитячі речі: сорочечки чи спіднички, старі скатерті, серветки. Не треба відразу бігти до магазину і тратити гроші на покупку нової матерії, бо це не головне у створенні ляльки-мотанки.

Найголовніше це те, щоб процес виготовлення приносив вам задоволення. Рекомендую також увімкнути спокійну музику. А якщо ви хочете, щоб ваша лялька була для вас ще й оберегом, не полінуйтеся і знайдіть записи молитов, чи мантр, чи богослужінь, які відповідають вашій вірі. Отримаєте грандіозну релаксацію від слухання, споглядання і цікавої роботи.

Отже, починаємо.

1. Викладаємо на столі все, що знадобиться для виготовлення ляльки-мотанки:

для голови - шматок м'якої тканини, наприклад у мене (на фото) стара гарусова хустка, підійде пеленка чи рушник, чи стара наволочка;

для рук і нижньої спідниці - ситцеву тканину, у мене - магазинний рушник під вишивку, підійдуть дитячі платтячка, сорочечки, тощо;

Спідниця, фартушок і корсетка (жилетка) - будь-які несипучі тканини, які вам доподобі; у мене на фото - старе дитяче плаття в червону клітинку, шматок від скатертини, і від вовняної хустки.

2. Розстеляємо тканину для голови на столі, складаємо краями до середини, Ширина складеної тканини буде висотою голови ляльки.

3. Далі скручуємо тканину, це і буде основа для голови ляльки-мотанки. Доречі, з боків скрутки видно спіраль - символ безкінечності життя.

4. Отриману скрутку тугенько перемотуємо нитками, злегка стягуючи. Чим тугіша буде голова - тим краще намотувати хрест.

5. Для обмотування голови виберіть тканину яка не просвічується, але і не дуже цупка, тоді голова буде охайною і без складок. У мене на фото тканина біла, але може бути будь-якого світлого кольору, бачила навіть у мілкий малюнок - досить гарно.

6. Кладемо скрутку на клаптик посередині, ближче до низу; накриваємо верхнім кутом тканини і тримаючи скрутку загортаємо всі складки тканини назад.

7. Передня частина голови повинна бути гладенькою, по-можливості без складок.

8. Беремо голову у ліву руку, а правою обмотуємо ближче до скрутки - формуємо шию.

9. Далі беремо нитки для намотування хреста. Взагалі, наші прабабусі намотували простий однотонний хрест чорного або червоного кольору. Чорний колір - жіноча енергія, спокій, вода, ніч, Луна (місяць). Червоний - чоловіча енергія, активна, Сонячна, пробивна.

Під час намотування сакрального хреста, голову ляльки-мотанки тримаємо лівою рукою, а намотуємо нитки правою, і тільки за годинниковою стрілкою. Взагалі, будь-які частини ляльки намотуються тільки за годинниковою стрілкою.

Обмотуємо ниткою шию ляльки, щоб закріпити нитку. Далі виводимо нитку посередині голови назад.

10. обмотуємо голову і повертаємось наперед.

11. Таким чином, ми ніби обмотуємо половину голови. Про кількість витків інформації ніде не знайшла. Сама роблю непарну кількість (7,3,5,тощо).

12. Далі заводимо нитку через задню частину голови на іншу (ліву) частину шиї, і виводимо нитку наперед.

13. Тобто, ми обмотали одну частину голови (справа), а тепер обмотуємо іншу частину (зліва), і не забуваємо мотати тільки за годинниковою стрілкою.

14. Повинно вийти ось так (як на фото). Якщо у вас трішки роз'їхались нитки, чи неоднакова намотка, то це нічого страшного, знічить трохи поспішили, або хвилювались. Пам'ятайте, головне у створенні ляльки-мотанки це спокій і радість, така собі спокійна радість. У моєї першої ляльки хрест зовсім худенький, декілька ниточок не дуже гарно натягнутих. Але вона стоїть на чільному місці, під іконами, і міняти її на іншу я не хочу.

15. Тож дихаємо глибоко і продовжуємо. Якщо вас задовольняє вертикальна намотка, обмотуємо нитку декілька разів навколо шиї ляльки, і переходимо до горизонтальної намотки.

Виводимо нитку ззаду голови і умовно приміряємо де буде проходити лінія намотування.

У деяких майстрів горизонтальна лінія досить високо, в інших - майже внизу. Мені здається, що принципової різниці немає, робіть як вам зручніше.

16. Притримуючи нитку великим пальцем правої руки, намотуємо нитку горизонтально за годинниковою стрілкою.

17. Намагайтеся намотувати так, щоб нитки лягали одна біля одної, а не одна на одну. Для новачків підійдуть більш товсті нитки. Хоча, я починала із звичайних швейних ниток, тут головне не квапитись.

18. Коли ви намотали достатню кількість горизонтальних витків, виводимо нитку позад голови, опускаємо її до шиї та закріплюємо (намотуємо 5-7 витків навколо шиї). нитку обриваємо, або обрізаємо.

19. Я вас вітаю з почином. Взагалі, можна залишити і таку заготовку для ляльки. Але, рекомендую всім пройти шлях до кінця.

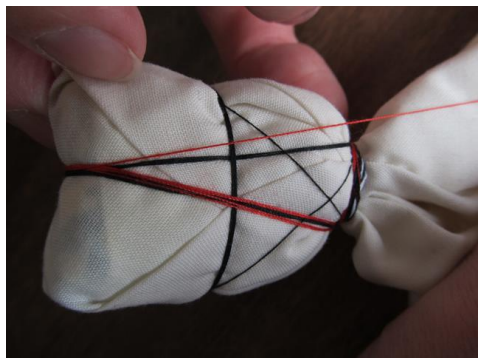
20. Беремо нитку іншого кольору. Якщо у вас тканина для голови ляльки-мотанки кольорова, можете сміливо брати білу нитку, виходить гарне поєднання.

Я взяла червону. Закріплюємо нитку на шиї ляльки (5-7 витків), і виводимо її з **лівої** сторони вертикальної чорної лінії. Намагайтеся класти витки один біля одного. Доречі, не бійтеся поправляти роботу, можна нігтиком підсувати нитку.

21. Намотуємо зліва бажану кількість витків, і виводимо нитку позад голови. Доречі, кількість витків потрібно рахувати, бо на готовій роботі один-два зайві витки будуть помітні. Рекомендую брати однакову кількість витків, наприклад: тільки сім, або тільки п'ять, тоді ви не заплутаетесь.

22. Коли зліва намотали достатньо, виводимо нитку позаду і переходимо на іншу сторону.

23. Тепер намотуємо з правої частини вертикальної чорної лінії. Після закінчення, нитку закріплюємо навколо шиї.

24. Далі, переходимо на горизонтальну лінію. Спочатку намотуємо червону нитку **над** чорною.
25. Доречі, деякі майстрині намотують горизонтальний виток тільки **над** центральним кольором. Виглядає цікаво.
26. Потім намотуємо червону нитку **під** чорною горизонтальною лінією, виводимо нитку позаду голови ляльки і закріплюємо на ши. 9-11 витків. нитку обрізаємо, чи обриваємо.

27. Тепер ви можете собою пишатися - у вас в руках справжня українська народна лялька-мотанка із сакральним хрестом. Доречі, є багато різних способів намотування хреста. Я вважаю, що кожен спосіб намотування має право на існування, і не можна вважати якийсь один найбільш правильним. Але це тільки моя думка, Я нікого не агітую.

Голова ляльки готова.

Тепер будемо її наряджати. Для нижньої спідниці підійде будь-яка тканина. Можна взяти білу і прикрасити її понизу тасьмою.

Беремо відрізок тканини, обгортаємо ляльку, фіксуємо тканину біля шиї (примотуємо ниткою).

28. Для рук можна взяти так ж тканину, чи іншу. Складаємо тканину краями всередину (як для голови), або скочуємо трубочкою, підігнувши край. Фіксуємо ниткою відділяючи долоні ляльки.

29. Примотуємо руки до шиї ззаду тлуба. Примотувати треба навхрест.

30. Далі, одягаємо нашій лялечці спідничку. Довгенький клаптик тканини призбируємо навколо талії ляльки, можна, для зручності, спочатку призібрати спідничку на нитку, а потім примотати до ляльки.

31. Фартушок - невід'ємна частина української ляльки-мотанки. Це ознака господині. Фартушків може бути декілька, наприклад: більший однотонний, а поверху менший кольоровий.

Поряд з лялькою на фото, шматочок тканини для корсетки. Деякі майстри корсетку не роблять, а просто обмотують груди і талію стрічкою, нитками чи тасьмою.

32. Тканину для корсетки складаємо навпіл, розрізаємо посередині до лінії згину, і в сторони десь по пів сантиметра. Якщо шия товста, бокові розрізи робимо глибші.

33. Одягаємо нашій лялечці корсетку і фіксуємо її поясом. Поясом може бути товстіша нитка, стрічка, сплетена з ниток косичка, тасьма, вузький клапоть тканини, тощо.

34. Залишилось пов'язати хустинку. Можна спочатку пов'язати білу, чи однотонну хусточку, а поверх кольорову.

35. Лялечка готова. Сподіваюсь усім все зрозуміло, повірте, я старалась. Якщо виникнуть якісь труднощі при виготовленні ляльки, чи намотуванні хреста, пишiть (коментарі), дзвоніть (на мобільний), заходьте (на email).

Бажаю всім успіхів в роботі над лялькою-мотанкою і творчого натхнення!